

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ

POLİS AKADEMİYASI

“DAXİLİ İŞLƏR ORQANLARININ İNZİBATI FƏALİYYƏTİ”
KAFEDRASI

“İnzibati hüquq” fənni üzrə

M Ü H A Z İ R Ə

(Bakalavriat səviyyəsi üzrə əyani təhsilalanlar üçün)

Mövzu № 12. “Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi”

Vaxt: 2 saat

Tərtib etdi: “DİO-nun inzibati fəaliyyəti” kafedrasının rəisi, polis polkovniki, h.ü.f.d.,
dosent Rafiq Nəcəfquliyev

Mühazirə kafedranın iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq edilmişdir.

Protokol № “___” _____ 2017-ci il.

Dəyişiklik və əlavə edilib: _____ 2018-ci il.

Əlavə edilib: _____ 2019-cu il.

Dəyişiklik və əlavə edilib: _____ 2020-ci il.

Bakı – 2017

Mövzu № 12. Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi

Plan:

Giriş

1. Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin anlayışı və təşkilati - hüquqi formaları.
2. Ədliyyə Nazirliyi - ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsini bilavasitə həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı kimi.
3. Ədliyyə orqanlarında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtləri.

Nəticə

İstifadə və tövsiyə edilən mənbələr:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı, 2017.
2. “Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi haqqında” Əsasnamə. Bakı, 19 aprel 2006.
3. “Ədliyyə orqanlarında qulluqkeçmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2006.
4. “Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 1999
5. “Ədliyyə orqanlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanı.
6. “Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi nəzdində bələdiyyələrlə iş və bələdiyyələrə metodik yardım mərkəzi haqqında əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 iyul 2000-ci il tarixli Fərmanı.
7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 fevral tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında Əsasnamə”.
8. “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosesual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 fevral 2017-ci il tarixli Sərəncamı.
9. Dərslik. İnzibati hüquq. A.Abdullayev, F. Nağıyev. Bakı 2006.
10. Dərs vəsaiti. İnzibati hüquq (xüsusi hissə). V. Abışov, R. Nəcəfquliyev. Bakı, 2016.
11. Dərslik. İnzibati hüquq. R. Nəcəfquliyev. Bakı, 2018.
- 12.
13. www.e-qanun.az.
14. www.president.az.
15. www.justice.gov.az

Giriş

İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin olunması hər bir demokratik - hüquqi dövlətin başlıca vəzifələrindəndir. Bu vəzifələrin layiqli icrası üçün dövlətimiz tərəfindən müvafiq hüquqi siyasət formalaşdırılır və səlahiyyətli orqanlar tərəfindən həyata keçirilir.

Cəmiyyətin inkişafı prosesində arzuolunan təzahürlər arasında sosial-negativ təzahür olan cinayətkarlıqla mübarizə, ictimai sabitlik, ölkədə hüquq və qanunçuluq qaydalarının möhkəmləndirilməsi hər zaman aktuallıq kəsb edir.

Dövlətimizin qanunvericilik sisteminin əsasını təşkil edən Konstitusiyamız ilə təsbit olunmuş ali dəyərlər arasında insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmini və mühafizəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd olunan dəyərlərin mühafizəsi üçün qanunvericiliklə xüsusi səlahiyyət verilmiş orqanlar hüquq mühafizə fəaliyyətini həyata keçirirlər. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları arasında özünəməxsus fəaliyyəti ilə tanınan təsisatlar arasında Ədliyyə Nazirliyi sosial-siyasi xarakterə malik olması ilə xüsusi yer tutur.

Ədliyyə Nazirliyi ədliyyə sahəsində dövlət siyasətini təmin edən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı olmaqla yanaşı, həmçinin hüquq-mühafizə orqanı statusuna malikdir. Bu baxımdan onun fəaliyyət istiqamətləri daha geniş və səlahiyyətləri müxtəlif qanunvericilik aktları ilə normativ məzmun almışdır. Məhz bu günkü mühazirə mövzusu vasitəsilə adı çəkilən sahə üzrə dövlət idarəetməsi haqqında məlumatlar sizlərə izah olunacaqdır.

Sual 1. Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin anlayışı və təşkilati - hüquqi formaları

Ədliyyə sosial-siyasi xarakter daşıyan idarəetmə sahələrindən biridir. Bu sahə qanunçuluğun möhkəmləndirilməsi, vətəndaşların, idarə, müəssisə, təşkilat və ictimai birliklərin hüquq və qanuni maraqlarının təmin edilməsi kimi əsas vəzifə və funksiyaları yerinə yetirir. Göstərilən vəzifə və funksiyaların yerinə yetirilməsində ədliyyə, məhkəmə, notariat orqanları və digər müəssisə və təşkilatlar iştirak edirlər. Sadalanan orqan, müəssisə və təşkilatlar dövlət idarəetməsinin müstəqil sahələri olub, hər biri öz səlahiyyətləri çərçivəsində ədliyyə siyasətini həyata keçirirlər.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi dedikdə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hüquq yaratma fəaliyyətinin hüquqi təminatı sahəsində normativ hüquqi aktların layihələrinin işlənilib hazırlanmasını, məhkəmə islahatının təşkilati-hüquqi təminatının həyata keçirilməsini, idarə, təşkilat və ictimai birliklərin dövlət qeydiyyatından keçirilməsini, məhkəmə-ekspert idarələrinə, dövlət notariat ofislərinə rəhbərlik edilməsi və digər məsələlərin həyata keçirilməsi başa düşülür.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin məzmunu ədliyyə siyasətinə müvafiq müəyyən edilmiş forma və metodlarla həyata keçirilən idarəetmə məqsədlərinin, vəzifələrinin və funksiyalarının realizəsi üzrə fəaliyyətdən təşkil edilmişdir.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin məqsədi respublikada qanunvericilik fəaliyyətinin hüquqi formatda həyata keçirilməsini, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında irəli sürülən normativ hüquqi aktlarının layihələrinin işlənilib hazırlanmasını, həmçinin normativ aktların ekspertizasının təmin olunmasını, eləcə də müvafiq rəylərin verilməsindən ibarətdir.

Ədliyyə Nazirliyi səlahiyyətləri çərçivəsində vəzifələrini yerinə yetirərkən Nazirliyin orqanlarının və idarələrinin, məhkəmələrin təşkili və fəaliyyətinə aid məsələlərə dair qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsini ümumiləşdirir, bu qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər işləyib hazırlayır və onları Nazirlər Kabinetinin müzakirəsinə verir.

Ədliyyə Nazirliyi qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi və qanun layihələrinin hazırlanması işini digər nazirliklər və idarələr ilə sıx əlaqədə həyata keçirir. Hal-hazırda ölkədə məhkəmə və hüquq islahatları dövründə bütün qanunvericiliyin dəyişdiyi üçün bu iş daha çox əhəmiyyət kəsb edir.

Ədliyyə Nazirliyi qanun layihələri hazırlayarkən və qanunvericiliyi sistemləşdirərkən bütün nazirlik, idarə, elmi müəssisələr və təhsil ocaqlarından hazırlanan sənədlər üzrə rəy almaq, habelə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi işinə həmin orqanların mütəxəssislərini cəlb etmək hüququna malikdir.

Ədliyyə Nazirliyi əhali arasında hüquqi biliklərin təbliği və qanunvericiliyin izahı sahəsində dövlət orqanlarına və ictimai təşkilatlara metodik rəhbərlik edir və onların işini əlaqələndirir, həmin orqanlarda bu işin vəziyyəti ilə tanış olur, onların iş planlarını əlaqələndirir və lazımı metodiki göstərişlər və tövsiyələr verir.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi formalarına aşağıdakıları aid etmək olar:

- notariatın təşkili üzrə fəaliyyət;
- məhkəmələrin təşkili üzrə fəaliyyət;
- penitensiar fəaliyyət;
- inzibati, əməliyyat-axtarış və cinayət-prosessual fəaliyyət;
- dövlət qeydiyyatı və reyestr fəaliyyəti;
- qanunvericilik aktlarının layihələrinin hazırlanması üzrə fəaliyyət və s.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi forması olan notariatın təşkili üzrə fəaliyyət dedikdə, qanunla nəzərdə tutulmuş hüquqi hərəkətlərin (notariat hərəkətlərinin) müvəkkil edilmiş şəxslər tərəfindən aparılması üçün qanunvericiliyə uyğun olaraq həyata keçirilən tədbirlər sistemi başa düşülür.

Azərbaycan Respublikasında rəsmi və doğru sənədlərin tərtibi üçün hüquqların, hüquqi əhəmiyyətli faktların təsdiqi və digər notariat hərəkətlərinin aparılması notariat fəaliyyətinə məxsusdur və belə fəaliyyət yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və nəzərdə tutulmuş şəxslər tərəfindən həyata keçirilə bilər.

Notariatın vəzifələri mülkiyyəti, fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqlarını və qanuni mənafeyini qorumaqdan, qanunçuluğu və hüquq qaydasını möhkəmlətməkdən, müqavilələri və digər əqdləri düzgün və vaxtında təsdiq etmək, vərəsəlik hüquqlarını rəsmiləşdirmək, icra qeydlərini və başqa notariat hərəkətlərini aparmaq yolu ilə hüquq qaydalarının pozulmasının qarşısını almaqdan ibarətdir. Notariat fəaliyyətinə nəzarəti Ədliyyə Nazirliyi həyata keçirir. Notariat fəaliyyəti ilə peşəkarcasına məşğul olan şəxs notarius adlanır ki, hər bir notariusun notariat fəaliyyəti iki ildə bir dəfədən az olmadan yoxlanılmalıdır.

Notariat fəaliyyətini dövlət notariat ofislərində çalışan dövlət notariusları, notariat ofisləri olmayan yaşayış məntəqələrində rayon, şəhər icra hakimiyyəti orqanları, Mülki Məcəlləyə əsasən notarius bərabər tutulan şəxslər, Azərbaycan Respublikasının konsulluqlarının səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirirlər.

Dövlət notariusu vəzifəsinə şəhadətnamə almış vətəndaşlar arasından təyinat aparılır.

Dövlət notariusunun həvəsləndirilməsi, intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi və vəzifədən azad edilməsi məsələlərini əmək qanunvericiliyinə müvafiq qaydada Ədliyyə Nazirliyi həll edir.

Dövlət notariusu aşağıdakı notariat hərəkətlərini aparır:

- 1) əqdləri və etibarnamələri təsdiq edir;
- 2) miras əmlakın mühafizə olunması üçün tədbirlər görür;
- 3) vərəsəlik hüququ haqqında şəhadətnamələr verir;
- 4) ər-arvadın ümumi əmlakındakı paya mülkiyyət hüququ haqqında şəhadətnamələr verir;
- 5) yaşayış evlərinin, mənzillərin açıq hərracdən əldə olunmasına dair şəhadətnamələr verir;
- 6) sənədlərin surətlərinin və sənədlərdən çıxarışların düzgünlüyünü təsdiq edir;
- 7) sənədlərdəki imzaların həqiqiliyini təsdiq edir;

- 8) sənədlərin bir dildən başqa dilə tərcüməsinin düzgünlüyünü təsdiq edir;
- 9) şəxsin sağ olması faktını təsdiq edir;
- 10) şəxsin müəyyən yerdə olması faktını təsdiq edir;
- 11) şəxslə fotosəkildəki şəxsin eyniliyini təsdiq edir;
- 12) sənədlərin təqdim olunduğu vaxtı təsdiq edir;
- 13) fiziki və hüquqi şəxslərin ərizələrini başqa fiziki və hüquqi şəxslərə verir;
- 14) öhdəliyin icra predmetini saxlamağa, pul məbləğlərini, qiymətli kağızları vəsiyyətnamələri depozitə qəbul edir və s.

Qanunvericiliklə dövlət notariusuna başqa notariat hərəkətlərinin aparılması da həvalə edilə bilər.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi forması olan məhkəmələrin təşkili üzrə fəaliyyət dedikdə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına görə dövlət hakimiyyətinin müstəqil bir qolu olan məhkəmələrdə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinin təşkiləti – metodiki təşkili üzrə dövlət fəaliyyəti başa düşülür.

Məhkəmə hakimiyyətini həyata keçirən məhkəmələr qanunverici və icra funksiyalarını həyata keçirən orqanlardan çox fərqlənir. Bu fərq yalnız məhkəmələrin spesifik səlahiyyətlərində deyil, həmçinin məhkəmələrin quruluşunda, ilk növbədə isə məhkəmə korpusunun formalaşmasında əks olunmuşdur.

Məhkəmələr heç bir dövlət orqanından asılı deyil və öz funksiyalarının həyata keçirilməsində müstəqildir. Məhkəmələrin spesifik xüsusiyyəti onun fəaliyyəti üçün xüsusi qaydaların (prosedur) müəyyən edilməsi ilə izah olunur. Bu qayda məhkəmənin səlahiyyətinə aid olan məsələlərin baxılmağa hazırlanmasının və baxılmasının ciddi surətdə dəqiqləşdirilməsindən ibarətdir. Qaydaların əsas məqsədi faktlara və qanuna müvafiq ədalətli qərarların qəbul edilməsinin təminatıdır. Məhkəmə fəaliyyətinin xüsusi qaydası məhkəmələrdə icraatın açıq, çəkişmə prinsipi əsasında aparılmasına, hər kəsin müdafiə hüququnun təmin olunmasına, vətəndaşların qanun və məhkəmə qarşısında bərabərliyinə və digər prinsiplərə əsaslanır.

Məhkəmənin qəbul etdiyi qərarlar dövlətin adından çıxarılır və onların icrası məcburidir. Yəni qanun müəssisələrdən, təşkilatlardan, vəzifəli şəxslərdən və vətəndaşlardan məhkəmə hakimiyyətini həyata keçirən orqanın göstərişlərinə şərtsiz tabe olmağı tələb edir.

Məhkəmə səlahiyyətlərinin geniş dairəsi əsas verir ki, məhkəmə hakimiyyəti çox vacib və məsuliyyətli sosial funksiyanı yerinə yetirir.

Dövlət idarəetməsinin subyektlərindən olan məhkəmələr ədalət mühakiməsini həyata keçirərkən Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün müəssisə, idarə və təşkilatların, siyasi partiyaların, ictimai birliklərin, digər hüquqi şəxslərin hüquqlarını və qanuni mənafelərini hər cür qəsdlərdən və qanun pozuntularından müdafiə edir, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri həyata keçirir.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi forması olan penitensiar fəaliyyət dedikdə, məhkəmələr tərəfindən azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı çıxarılan qərarların icra olunması üzrə səlahiyyətləndirilmiş orqanların fəaliyyəti başa düşülür.

Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi forması olan dövlət qeydiyyatı və reyestr fəaliyyəti dedikdə, vətəndaş vəziyyəti aktlarının, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı (sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin dövlət qeydiyyatının «bir pəncərə» prinsipi), həmçinin əhalinin vahid reyestrə salınması üzrə dövlət fəaliyyəti başa düşülür. Vətəndaşlıq vəziyyətinin qeydiyyatı orqanları tərəfindən vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının qeydiyyatı həyata keçirilir. Həmin orqanların fəaliyyətinin mahiyyəti vətəndaşın hüquqi vəziyyətinə təsir göstərən hadisələr və faktların qeydə alınmasından ibarətdir. Yalnız o, hadisələr və faktlar qeydə alınmalıdır ki, onlar bilavasitə hüquqi aktlarda göstərilmişdir. Həmin hadisə və faktlara-vətəndaşın anadan olması və vəfat etməsi, nigah bağlanması və nigahın pozulması, övladlığa götürmə, atalığa qəbul etmə, soyadın, adın, ata adının dəyişdirilməsi və s. aiddir.

Vətəndaşlıq vəziyyətinin qeydiyyatı orqanları yerli və mərkəzi icra aparatı yanında təşkil olunur. Onlar həmin orqanların fəaliyyətinə bilavasitə rəhbərlik edir. Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi və onun orqanları həmin orqanların fəaliyyətinə metodik rəhbərliyi və bu fəaliyyətin hüquqi tənzimlənməsini həyata keçirir. Ədliyyə Nazirliyi vətəndaşlıq vəziyyətinin qeydiyyatı orqanlarının fəaliyyətini təkmilləşdirmək sahəsində tədbirlər görür, onların fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi barədə müvafiq dövlət hakimiyyəti orqanlarına təkliflər verir, onların iş təcrübəsini öyrənir və ümumiləşdirir, onların işi üçün zəruri olan blanklar, hesabat, uçot formaları işləyib hazırlayır və s.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 iyul 2002-ci il tarixli Fərmanı ilə vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatı işinin təkmilləşdirilməsinə başlanıldı. Həmin Fərmanın mahiyyəti vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatı işinin səmərəliliyinin artırılması, bu sahədə vətəndaşların hüquqlarının həyata keçirilməsi üçün daha münasib şəraitin yaradılmasının təmin edilməsi məqsədini özündə əks etdirir. Adı çəkilən fərmana əsasən vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatını həmçinin rayon tabeli şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kəndlərdə rayon, şəhər, şəhər-rayon icra hakimiyyətlərinin nümayəndəlikləri də həyata keçirə bilər.

Nəzərə almaq lazımdır ki, barəsində danışılan sahədə idarəetmə həyatımızın bütün sahələri ilə sıx bağlıdır. Belə ki, respublikamızda korrupsiya ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırığı ilə həyata keçirilən kompleks tədbirlər içərisində ədliyyə sahəsində yeni hüquqi mexanizmin yaradılması buna misal ola bilər. Qeyd edilməsi zəruridir ki, yaradılmış yeni hüquqi mexanizm başqa bir sahədə dövlət idarəetməsinin şəffaf təşkil edilməsinə xidmət edir. Daha dəqiq desək, “Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların nizama salınması və istehlakçıların hüquqlarının qorunmasının təmin edilməsinə dair bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 13 aprel tarixli 246 nömrəli Fərmanının 1.2-ci bəndinə uyğun olaraq sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması, habelə onun aparılması, istifadə edilməsi və məlumatların mühafizəsi qaydaları müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 fevral tarixli Fərmanı ilə “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və

aparılması qaydası haqqında Əsasnamə” təsdiq edilmişdir. Qanunvericiliyə uyğun olaraq sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərində hər hansı yoxlama (nəzarət) funksiyalarına malik icra hakimiyyəti orqanları, habelə dövlət mülkiyyətində olan və müvafiq xidmətlərin göstərilməsində inhisarçı mövqe tutan hüquqi şəxslər sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərində keçirdikləri bütün növ yoxlamaların (o cümlədən araşdırmaların, müayinələrin, monitorinqlərin, müşahidələrin, təftişlərin, nəzarətlərin, xronometrajların, reydlərin, baxışların və s.) aparılmasını adı çəkilən Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş müddətdə və qaydada Reyestrdə qeydiyyatı alınmasını təmin etməlidirlər.

Birinci suala yekun vurmaqla, qeyd olunması zəruridir ki, dövlət idarəetmə sahəsi olan ədliyyə sosial-siyasi xarakterə malikdir. Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi hesabına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hüquq yaratma fəaliyyətinin hüquqi təminatı sahəsində normativ hüquqi aktların layihələrinin işlənilib hazırlanması, məhkəmə islahatının təşkilati-hüquqi təminatının həyata keçirilməsi, idarə, təşkilat və ictimai birliklərin dövlət qeydiyyatından keçirilməsi, məhkəmə-ekspert idarələrinə, dövlət notariat ofislərinə rəhbərlik edilməsi və digər məsələlərin həyata keçirilməsi təmin olunur.

Sual 2. Ədliyyə Nazirliyi - ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsini bilavasitə həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqan kimi

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin hüquqi statusu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 aprel 2006-cı il 391 №-li Fərmanı ilə müəyyən olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, ədliyyə sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən, hüquq-mühafizə orqanı statusu olan mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Qanunvericiliyə uyğun olaraq Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə aiddir:

- ədliyyə sahəsində vahid dövlət siyasətinin formalaşmasında iştirak edir və bu siyasətin həyata keçirilməsini təmin edir;

- ədliyyə sahəsinin inkişafını təmin edir;

- hüquq-mühafizə fəaliyyətini həyata keçirir;

- qanunvericilik aktlarının layihələrini hazırlayır, layihələr üzrə rəy verir, normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların hüquqi ekspertizasını, dövlət uçotunu və dövlət qeydiyyatını aparır;

- vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatının aparılmasını təşkil edir;

- notariat fəaliyyətini təşkil edir;

- qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin, “xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarının” dövlət qeydiyyatını həyata keçirir və qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin, “xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarının” dövlət reyestrini aparır;

- sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrini aparır;

- Azərbaycan Respublikası əhalisinin dövlət reyestrini aparır;

- dəfnlərin vahid dövlət reyestrini aparır;

- qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq məhkəmələrin fəaliyyətinin təşkilati təminatını həyata keçirir;

- məhkəmə qərarlarının icrasını təmin edir;

- probasiya nəzarətinin həyata keçirilməsini təmin edir;

- penitensiar müəssisələrin fəaliyyətini təşkil edir və nəzarəti həyata keçirir;

- bələdiyyələrin işinin təşkilinə kömək edir və onlara metodoloji yardım göstərir, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirir;

- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda cinayət işləri üzrə ibtidai istintaqı aparır;

- hüquq sahələrinə dair elmi tədqiqat işlərini aparır;

- tabeliyində olan məhkəmə ekspertizası idarəsində məhkəmə ekspertizası fəaliyyətini təşkil edir;

- özəl məhkəmə eksperti şəhadətnaməsini verir;

- Məhkəmə Ekspertlərinin Reyestrini, Məhkəmə Ekspertizası Tədqiqat Metodlarının Dövlət Reyestrini və Məhkəmə Ekspertizasının Elmi-Metodiki Fondunu aparır;

- hakimlərin, ədliyyə işçilərinin, vəkillərin əlavə təhsilini, habelə müxtəlif sahələrdə çalışan işçilərin hüquq peşəsi üzrə əlavə təhsilini təmin edir;

- ilk dəfə ədliyyə, prokurorluq orqanlarına qulluğa qəbul edilən namizədlərin, habelə vəkilliyə namizədlərin icbari təliminin həyata keçirilməsini təmin edir;

- hakim vəzifəsinə namizədlərin ilkin uzunmüddətli tədrisinin həyata keçirilməsini təmin edir;

- hüquqi maarifləndirmə işini həyata keçirir

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələri ilə tənzimlənən və Nazirliyin səlahiyyətinə aid olan məsələlər üzrə Azərbaycan Respublikasının götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin edir və s.

Ədliyyə Nazirliyi çox profilli mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı olub, fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq aşağıdakı vəzifələri həyata keçirir:

- ədliyyə sahəsində islahatların aparılmasını təmin etmək və bu sahədə inkişafı sürətləndirmək məqsədilə dövlət proqramları hazırlamaq və onların yerinə yetirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmək;

- digər dövlət proqramlarının və inkişaf konsepsiyalarının həyata keçirilməsini öz səlahiyyətləri daxilində təmin etmək;

- qüvvədə olan normativ hüquqi aktların yeni qəbul olunmuş qanunlara uyğunlaşdırılması barədə təkliflər hazırlamaq;

- normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların layihələrinin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunvericiliyinə uyğunluğu barədə hüquqi rəylər vermək;

- mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş hallarda digər orqanların normativ xarakterli aktlarının dövlət qeydiyyatını həyata keçirmək, onların dövlət reyestrini aparmaq və nəşr etmək;

- normativ hüquqi aktların nəzarət nüsxələri üzrə iş aparmaq, ədliyyə orqanları və məhkəmələrin normativ hüquqi aktlarla təchiz olunmasını həyata keçirmək, onlara normativ hüquqi aktların nəzarət vəziyyətində saxlanılması üçün kömək göstərmək;

- normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların dövlət uçotunu həyata keçirmək;

- ədliyyə sahəsində öz səlahiyyətləri çərçivəsində normativ tənzimlənməni həyata keçirmək;

- notariat orqanlarının fəaliyyətini, vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının, dövlət qeydiyyatının aparılmasını təmin etmək, bu sahələrdə və qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin, xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filialları ilə əlaqədar vəziyyəti öyrənmək, ümumiləşdirmək və müvafiq yoxlamalar aparmaq, bu sahələrdə göstərilən hüquqi xidmətlərin səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün zəruri tədbirlər görmək;

- notariat fəaliyyəti üzrə peşə hazırlığını müəyyən edən ixtisas komissiyasının fəaliyyətinin təşkilatı təminatını həyata keçirmək;

- qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin, xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarının, dövlət qeydiyyatı işini təşkil etmək və həyata keçirmək;

- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və ya nümayəndəliklərinin dövlət qeydiyyatı ilə bağlı sazişin

hazırlanması üçün danışıqlar aparmaq və onu bağlamaq, həmçinin sazişin qüvvədə olma müddətinin uzadılması məsələsinə baxmaq;

- qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin və xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarının mərkəzləşdirilmiş dövlət reyestrini tərtib etmək, onun açıqlığını təmin etmək;

- sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrini aparmaq;

- yoxlamaların vahid məlumat reyestrində qeydiyyatdan alınmadan yoxlama aparılması, habelə yoxlamaların vahid məlumat reyestrində qeydiyyatdan alınmış yoxlama barədə məlumatın verilməsi qaydalarının, həmçinin yoxlayıcı orqan (yoxlayıcı) tərəfindən (onlara münasibətdə yuxarı dövlət orqanının olmadığı hallarda) “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda yoxlamalarla əlaqədar müəyyən edilmiş digər tələblərin və prosedurların pozulması ilə bağlı inzibati xətanın əlamətlərini müəyyən etdikdə inzibati xətalər haqqında işlər üzrə icraata başlamaq üçün Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə uyğun tədbirlər görmək;

- siyasi partiyaların, qeyri-hökumət təşkilatlarının, xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və ya nümayəndəliklərinin, bölmələrinin fəaliyyətinin onların nizamnamələrinə (əsasnamələrinə) və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğunluğunu öyrənmək;

- mətbu nəşrlərin təsis edilməsi barədə müraciətlərin uçotunu aparmaq, dini qurumlar istisna olmaqla, digər qeyri-kommersiya qurumları və fiziki şəxslər tərəfindən grant alınmasına (verilməsinə) dair müqavilələri (qərarları) qeydiyyatdan almaq;

- Azərbaycan Respublikası əhalisinin dövlət reyestrinin aparılmasını təşkil etmək, ondan istifadə edilməsinə və məlumatların mühafizəsinə nəzarət etmək;

- dəfnlərin vahid dövlət reyestrinə ötürülən məlumatların tamlığına, həmin məlumatların müəyyən edilmiş müddətdə reyestrə ötürülməsinə nəzarəti həyata keçirmək;

- öz səlahiyyətləri daxilində insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının həyata keçirilməsini təmin etmək və onların pozulmasının qarşısını almaq, bu sahədə yerli və beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatları ilə əlaqələr yaratmaq;

- qanunvericiliyə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin şərəf və ləyaqətinin qorunması üçün tədbirlər görmək;

- qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq məhkəmələrin fəaliyyəti üçün zəruri şəraitin yaradılması, onların maliyyə və digər maddi-texniki təminatı ilə bağlı tədbirləri həyata keçirmək;

- müvafiq məhkəmələrin müəyyən olunmuş fəaliyyət qaydasının təmin edilməsini və müvafiq məhkəmələrdə təhlükəsizlik tədbirlərinin həyata keçirilməsini təşkil etmək;

- məhkəmə statistikasını sahəsində statistik hesabat və ilkin uçot sənədlərinin formalarının müəyyənləşdirilməsini, statistik hesabatların yığılması, ümumiləşdirilməsi və təhlil olunmasını təmin etmək;

- müvafiq hakimlərin əmək və sosial hüquqlarının həyata keçirilməsini təmin etmək;

- məhkəmə qərarlarının, habelə qanunvericiliklə icrası icra məmurlarına həvalə edilmiş digər orqanların aktlarının icrasının təmin olunmasını təşkil etmək;

- müvafiq icra məmurlarına həvalə olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün tədbirlər görmək, onların fəaliyyətinə təşkilati və metodik rəhbərliyi həyata keçirmək;

- vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakının elektron hərracda və ya satışı elektron şəkildə həyata keçirən ticarət şəbəkələrində satışı ilə bağlı zəruri məlumatlandırma işlərinin aparılmasını, satışa çıxarılan əmlakın aktual elektron bazasının yaradılmasını təmin etmək, habelə vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakının satışından əldə olunan vəsait barədə, eləcə də siyahıya alınmış əmlakın hərracda (o cümlədən elektron hərracda) və ya ticarət şəbəkələrində (o cümlədən satışı elektron şəkildə həyata keçirən ticarət şəbəkələrində) satılması üçün icra məmurlarının sifarişləri barədə rüblük məlumatı hər rüb başa çatdıqdan sonra, növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə onun müəyyən etdiyi formada təqdim etmək;

- penitensiar xidmətin fəaliyyətini təşkil etmək və penitensiar müəssisələrin idarə olunmasını, o cümlədən rejim qaydalarının, təhlükəsizlik tədbirlərinin, əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin həyata keçirilməsini təmin etmək;

- cəzaları, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinə əsasən icrası və ya icrası üzərində nəzarət icra məmurlarına həvalə edilmiş cinayət-hüquqi xarakterli digər tədbirləri (bundan sonra – müvafiq cinayət-hüquqi xarakterli tədbirlər) icra edən müəssisə və orqanların fəaliyyətinə, cəzaların və müvafiq cinayət-hüquqi xarakterli tədbirlərin icrası və həbsdə saxlama zamanı normativ hüquqi aktların tələblərinə, o cümlədən cəzaların çəkilməsi şərtlərinə əməl olunmasına nəzarəti həyata keçirmək;

- cinayət işləri üzrə azadlıqdan məhrumetmə ilə əlaqədar olmayan cəzaların və müvafiq cinayət-hüquqi xarakterli tədbirlərin icrasını, azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum olunmuş, habelə barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərin saxlanması, mühafizəsi və müşayiət olunmasını təşkil etmək və bu sahələrdə nəzarəti həyata keçirmək;

- probasiya nəzarətinin həyata keçirilməsini təşkil etmək;

- məhkumların hüquqlarının müdafiəsini, onların maddi-məişət təminatının həyata keçirilməsini, habelə onlara tibb xidmətinin göstərilməsinin təmin olunmasını təşkil etmək;

- bələdiyyələr tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və Azərbaycan Respublikasının qanunlarına, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarına və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarlarına riayət edilməsinin təmin olunması, bələdiyyələr tərəfindən qanunvericiliyin pozulması hallarının, onları yaradan səbəb və şəraitin aradan qaldırılması məqsədilə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirmək;

- bələdiyyələrin fəaliyyətinin təşkil edilməsinə kömək və onlara metodoloji yardım göstərilməsi üzrə müvafiq tədbirlər görmək;

- qanunvericiliklə səlahiyyətlərinə aid edilmiş cinayət işləri üzrə ibtidai istintaq aparmaq və digər prosesual hərəkətləri həyata keçirmək;

- qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş müvafiq inzibati xətalər haqqında işlərə baxmaq;

- qeyri-hökumət təşkilatlarına və xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və nümayəndəliklərinə münasibətdə qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada və hallarda cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı nəzarət orqanının funksiyalarını həyata keçirmək;

- Məhkəmə Ekspertlərinin Reyestrini, Məhkəmə Ekspertizası Tədqiqat Metodlarının Dövlət Reyestrini və Məhkəmə Ekspertizasının Elmi-Metodiki Fondunu aparmaq;

- tabeliyində olan məhkəmə ekspertizası idarəsində məhkəmə ekspertizası aparılmasını, bu sahədə elmi-metodik və profilaktik işlərin həyata keçirilməsini təşkil etmək;

- tabeliyində olan məhkəmə ekspertizası idarəsinin ekspertlərinin və özəl məhkəmə ekspertlərinin “Məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə riayət etməsinə nəzarət etmək;

- hüququn müxtəlif sahələrində elmi tədqiqat işlərinin aparılmasını təşkil etmək;

- hakimlərin, ədliyyə işçilərinin, vəkillərin əlavə təhsilini, habelə müxtəlif sahələrdə çalışan işçilərin hüquq peşəsi üzrə əlavə təhsilini təşkil etmək;

- ilk dəfə ədliyyə, prokurorluq orqanlarına qulluğa qəbul edilən namizədlərin, habelə vəkilliyə namizədlərin icbari təliminin həyata keçirilməsini təmin edir;

- hakim vəzifəsinə namizədlərin ilkin uzunmüddətli tədrisinin həyata keçirilməsini təmin edir;

- hüquqi maarifləndirmə işinin aparılmasında iştirak etmək, öz fəaliyyəti haqqında ictimai maraq kəsb edən məlumatları kütləvi informasiya vasitələrində yaymaq, internet saytının yaradılmasını, malik olduğu və siyahısı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş açıqlanmalı olan ictimai informasiyanın həmin saytda yerləşdirilməsini və bu informasiyanın daimi yeniləşdirilməsini təmin etmək;

- informasiya və məsləhət təminatı işini təşkil etmək məqsədilə müvafiq tədbirlər görmək, fiziki və hüquqi şəxslərin müraciətləri əsasında öz səlahiyyətləri daxilində məlumatlar (arayışlar) təqdim etmək;

- Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin həyata keçirilməsini öz səlahiyyətləri daxilində təmin etmək;

- hüquqi yardım haqqında beynəlxalq müqavilələrin hazırlanması və bağlanması ilə əlaqədar zəruri tədbirlər həyata keçirmək;

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması haqqında təkliflərə və həmin müqavilələrin mətnlərinə dair rəy vermək;

- xarici dövlətlərin müvafiq dövlət orqanlarına mülki, ailə və cinayət işlərinə dair hüquqi yardım göstərmək;

- beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, ədliyyə sahəsində elmi-texniki nailiyyətlərin tətbiq edilməsini təmin etmək;

- ədliyyə sahəsinə ayrılan büdcə vəsaitləri, kreditlər, qrantlar və digər maliyyə vəsaitlərindən təyinatı üzrə səmərəli istifadə olunmasını təmin etmək;

- qanunvericiliyə uyğun olaraq tabeliyində olan dövlət təhsil müəssisələrinin maliyyələşdirilməsini həyata keçirmək;

- Nazirliyin sistemində maddi və maliyyə vəsaitlərinin uçotunu təşkil etmək, onların istifadəsinə nəzarət etmək, struktur bölmələrin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması ilə əlaqədar müvafiq tədbirlər görmək;

- ədliyyə orqanlarının və müvafiq məhkəmələrin ehtiyacları üçün əsaslı tikinti aparmaq, bununla bağlı layihə və smeta sənədlərini işləyib hazırlamaq və təsdiq etmək, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda müsabiqə keçirmək, müqavilələr bağlamaq, onların yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək;

- qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət sirtininin və məxfilik rejiminin qorunması üçün zəruri tədbirlər, habelə fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun təhlükəsizlik tədbirlərini

görmək;

- ədliyyə sahəsinə aid arxiv sənədlərinin müəyyən olunmuş qaydada saxlanması və mühafizəsini təmin etmək;

- Nazirliyin sistemində yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiq edilməsi işinin təşkilini həyata keçirmək;

- ədliyyə sahəsində kadr hazırlığını təmin etmək məqsədilə ədliyyə orqanlarının fəaliyyətini və əməkdaşların peşə hazırlığını mütəmadi yoxlamaq və zəruri tədbirlər görmək, Nazirliyin işçilərinin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsini təmin etmək, onları müvafiq kurs və treninqlərə cəlb və ezam etmək, həmçinin mütəxəssislərin hazırlanması və əlavə təhsili üçün tədbirlər görmək, müvafiq hakimlərin peşə hazırlığının artırılmasını təşkil etmək;

- hərbi-tətbiqi və xidməti-tətbiqi idman növlərinin inkişafı proqramlarını, bədən tərbiyəsi və idman tədbirlərinin təqvim planlarını, hərbi idman kompleksinin normativlərini təsdiq etmək;

- Nazirliyin strukturunun və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində öz səlahiyyətləri daxilində tədbirlər görmək;

- müvafiq əməkdaşların və hakimlərin silah, döyüş sursatı, xüsusi vasitələr və digər xüsusi əmlakla müəyyən edilmiş qaydada təmin olunması üçün tədbirlər görmək;

- aparılan islahatlar nəticəsində funksional strukturun fəaliyyətini müasir tələblərə cavab verən yeni iş prosesləri əsasında təşkil etmək;

- ədliyyə orqanlarının səlahiyyətinə aid olan işlərlə bağlı mərkəzləşdirilmiş uçot sistemlərini təşkil etmək, statistik hesabatları aparmaq;

- ədliyyə işçilərinin əmək funksiyalarını icra etmələrinə nəzarəti həyata keçirmək;

- vətəndaşların təklif, ərizə və şikayətlərinə baxılmasını və onların qəbulunu təmin etmək, daxil olmuş müraciətlərə vaxtında, o cümlədən yaradılmış internet saytı vasitəsilə cavab vermək və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada digər tədbirlər görmək;

- ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə və əmək münasibətləri haqqında qanunvericiliyin icrası üzrə tədbirlər görmək;

- ədliyyə orqanları işçilərinin, habelə onların ailə üzvlərinin sosial müdafiəsi üzrə tədbirlər görmək, onlara tibb xidmətinin göstərilməsini təmin etmək, o cümlədən Nazirlik sistemi işçilərinin sağlamlığının mühafizəsi istiqamətində kompleks profilaktika, müalicə və digər tədbirləri həyata keçirmək;

- müvafiq hakimlərin və ədliyyə əməkdaşlarının məcburi sığortasını, qanunla nəzərdə tutulmuş vəzifəli şəxslərin və onların yaxın qohumlarının dövlət müdafiəsini təmin etmək;

- digər icra hakimiyyəti orqanlarının ədliyyə sahəsi ilə bağlı fəaliyyətini əlaqələndirmək;

Ədliyyə Nazirliyi öz vəzifələrini həyata keçirmək üçün qanunvericiliklə aşağıdakı hüquqlara malikdir:

- ədliyyə sahəsinə aid olan qanunvericilik aktlarının layihələrini hazırlamaq və ya onların hazırlanmasında iştirak etmək;

- ədliyyə sahəsində dövlət siyasətinin və idarəetmənin həyata keçirilməsi ilə bağlı ədliyyə orqanları üçün icrası məcburi olan qərarlar, əmrlər, sərəncamlar

vermək, qaydalar, təlimatlar və əsasnamələr qəbul etmək, zərurət olarsa, öz qərarlarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanları ilə razılaşıdırmaq;

- ✚ struktur bölmələrə normativ hüquqi aktlarla işin təşkilində əməli və metodiki kömək göstərmək, hüquqi biliklərin tətbiqini təşkil etmək;

- ✚ normativ xarakterli aktlar və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktların Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və Azərbaycan Respublikasının qanunlarına uyğun olmadıqda onların qüvvədən düşməsi, yaxud onlara əlavə və dəyişikliklərin edilməsi haqqında müvafiq orqanlar qarşısında məsələlər qaldırmaq;

- ✚ notariat fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün şəhadətnamə vermək, qanunla müəyyən edilmiş hallarda şəhadətnaməni ləğv etmək;

- ✚ tabeliyində olan məhkəmə ekspertizası idarəsinin ekspertlərinə və özəl məhkəmə ekspertlərinə məhkəmə eksperti şəhadətnamələri vermək, qanunla müəyyən edilmiş hallarda həmin şəhadətnamələri ləğv etmək;

- ✚ qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin, habelə xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və ya nümayəndəliklərinin yaradılması zamanı yol verilmiş qanunvericilik pozuntuları ilə əlaqədar onun qeydiyyatının məhkəmə tərəfindən etibarsız sayılması barədə məhkəmədə iddia qaldırmaq;

- ✚ sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrində yoxlamaların qeydiyyatını həyata keçirmək;

- ✚ qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda siyasi partiyanın rəhbər orqanlarına yazılı xəbərdarlıq etmək, onlardan partiyanın nizamnaməsinə əməl olunması ilə bağlı məsələlər barəsində izahat almaq;

- ✚ qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda qeyri-hökumət təşkilatlarına və xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və ya nümayəndəliklərinə yazılı xəbərdarlıq etmək, onlara qanun və nizamnamə (əsasnamə) pozuntularını aradan qaldırmaq haqqında göstəriş vermək;

- ✚ qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda siyasi partiyaların ləğv edilməsi, qeyri-hökumət təşkilatlarının, xarici dövlətlərin qeyri-hökumət təşkilatlarının filial və ya nümayəndəliklərinin fəaliyyətinin dayandırılması, bərpa edilməsi və onların ləğv edilməsi barədə məhkəmə qarşısında məsələ qaldırmaq;

- ✚ qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda mətbu nəşrlərin fəaliyyətinin müvəqqəti dayandırılması, yaxud onların istehsalına və yayımına xitam verilməsi barədə məhkəmə qarşısında iddia qaldırmaq;

- ✚ müvafiq məhkəmələrdə məhkəmə statistikasının aparılması, məhkəmə qərarlarının icrası, kargüzarlığın təşkil edilməsi, normativ hüquqi aktların nəzarət nüsxələrinin saxlanması, icra və əmək intizamına riayət olunması üzrə işin təşkili vəziyyətini yoxlamaq;

- ✚ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda müvafiq hakimlər haqqında intizam icraatına başlanılması barədə Məhkəmə-Hüquq Şurasına müraciət etmək;

- ✚ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda müvafiq hakim vəzifəsinin icrasını müvəqqəti olaraq digər hakimə həvalə etmək;

- ✚ hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün Məhkəmə-Hüquq Şurasına öz səlahiyyətləri çərçivəsində toplanmış məlumatları təqdim etmək;

- ✚ müvafiq məhkəmələrin xarici dövlətlərin məhkəmələri və beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqəsinin həyata keçirilməsinə yardım etmək;

✚ məhkumların və həbsdə saxlanılan şəxslərin müşayiətini təşkil etmək və penitensiar müəssisələrin mühafizəsini həyata keçirmək məqsədilə xüsusi bölmələr yaratmaq;

✚ penitensiar müəssisələrdə təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə tədbirlər həyata keçirmək;

✚ məhkumların təhlükəsizliyini və mühafizəsini təmin edən obyektlərin kino, foto və video çəkilişlərinə icazə vermək;

✚ bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirərkən bələdiyyələrə onların fəaliyyəti üzrə təklif və tövsiyələri təqdim etmək;

✚ yerli özünüidarəetmə sahəsində mütərəqqi beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və tətbiq edilməsi üçün bələdiyyələrə yardım etmək;

✚ ibtidai istintaq və əməliyyat-axtarış fəaliyyəti ilə əlaqədar qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş hüquqları həyata keçirmək;

✚ məhkəmələrə və istintaq orqanlarına kömək məqsədilə məhkəmə ekspertiza-sına dair metodiki vəsaitlər hazırlamaq;

✚ Azərbaycan Respublikasının və xarici dövlətlərin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində kadrların hazırlanması üzrə müqavilələr bağlamaq;

✚ Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn öhdəliklərin icrası ilə bağlı Azərbaycan Respublikası tərəfindən beynəlxalq təşkilatlara təqdim olunan dövrü hesabatların hazırlanmasında iştirak etmək;

✚ beynəlxalq müqavilə layihələrinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğunluğu və onların hüquqi qüvvəsi məsələləri üzrə, habelə belə müqavilələrin qüvvəyə minməsi və yerinə yetirilməsi ilə bağlı digər məsələlər üzrə rəy vermək;

✚ fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun digər rəylər vermək, təhlillər və ümumiləş-dirmələr aparmaq, analitik materiallar hazırlamaq, müvafiq sahə üzrə tədqiqatlar aparmaq, təkliflər vermək;

✚ ədliyyə sahəsi üzrə Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrə tərəfdar çıxması barədə təkliflər vermək;

✚ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq beynəlxalq təşkilatlarla, xarici dövlətlərin aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) ilə əməkdaşlıq etmək, xarici dövlətlərin müvafiq təcrübəsini öyrənmək;

✚ müstəqil ekspertləri və mütəxəssisləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada öz fəaliyyətinə cəlb etmək;

✚ Nazirlik sisteminə daxil olan qurumların fəaliyyətini yoxlamaq və təftişini həyata keçirmək;

✚ ədliyyə sahəsi üzrə dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarına, fiziki və hüquqi şəxslərə zəruri məlumatlar (sənədlər) barədə sorğu vermək və onlardan belə məlumatları (sənədləri) almaq;

✚ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada mətbu nəşrlər təsis etməklə xüsusi bülletenlər və digər nəşrlər buraxmaq, nəşriyyat-poliqrafiya fəaliyyətini həyata keçirmək;

✚ Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada sərəncamında olan dövlət əmlakı barəsində hüquqları həyata keçirmək;

✚ Nazirliyin ehtiyacları üçün əsaslı tikinti aparılması, bina və tikililərin yenidən qurulması və təmiri ilə bağlı işlər görmək;

✚ ədliyyə orqanları və müvafiq məhkəmə işçilərinin əmək şəraitinin, maddi təminatının və sosial-məişət xidmətinin yaxşılaşdırılması barədə təkliflər vermək;

✚ fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.

Ədliyyə Nazirliyinin aparatı və onun strukturuna daxil olan penitensiar xidmət, Nazirliyin yerli, regional qurumları, təhsil müəssisələri, elm, ekspertiza və tibb idarələri, mətbuat orqanları, digər təyinatlı qurumlar, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi Nazirliyin vahid sistemini təşkil edir. Nazirlik ona həvalə edilmiş vəzifələri bilavasitə özü və tabeliyindəki qurumlar vasitəsilə həyata keçirir.

Ədliyyə Nazirliyinin strukturu və işçilərinin ümumi say tərkibi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir. Nazirliyin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların (hüquqi şəxslərin, təşkilatların və sair) siyahısını Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti təsdiq edir. Nazirliyə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri (bundan sonra - Nazir) rəhbərlik edir. Nazir Nazirliyə həvalə olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və hüquqların həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır. Nazirin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən müavinləri vardır. Nazir müavinləri onlara nazir tərəfindən həvalə edilmiş vəzifələri yerinə yetirir və bunun üçün şəxsən məsuliyyət daşıyırlar.

Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri qanunvericiliyə uyğun olaraq aşağıdakı fəaliyyəti həyata keçirir:

Nazirliyin işini təşkil edir və ona rəhbərlik edir;

– müavinləri arasında vəzifə bölgüsünü aparır, onların, habelə Nazirliyin digər vəzifəli şəxslərinin ştat, kadr, maliyyə, istehsalat-təsərrüfat və digər məsələlər üzrə səlahiyyətlərini müəyyənləşdirir və qarşılıqlı fəaliyyətini təmin edir;

– Nazirliyin aparatının struktur bölmələrinin və tabeliyində olan qurumların (əsasnamələri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilən qurumları istisna olmaqla) əsasnamələrini təsdiq edir, tabeliyində olan hüquqi şəxslərin nizamnamələrini isə təsdiq edilməsi üçün müəyyən olunmuş qaydada təqdim edir, onların fəaliyyətinə nəzarəti təşkil edir və işinin əlaqələndirilməsini təmin edir;

– müəyyən edilmiş struktur, əməkhaqqı fondu və işçilərin say həddi daxilində Nazirliyin aparatının, yerli və digər qurumlarının, habelə müvafiq məhkəmə aparatlarının strukturunu, ştat cədvəlini və ayrılmış büdcə təxsisatı daxilində onların xərclər smetasını təsdiq edir;

– Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla nazirliyin baş idarələrinin və idarələrinin rəislərini vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir;

– Nazirliyin aparatının işçilərini, yerli və digər orqanlarının rəhbərlərini vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir, həmçinin digər işçilərini vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir, onlar barəsində həvəsləndirmə və intizam tənbehi tədbirləri görür;

– Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Ədliyyə Akademiyasının rektorunun vəzifəyə təyin edilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdimat verir, rektorun təqdimatına əsasən Ədliyyə Akademiyasının prorektorlarını vəzifəyə təyin edir;

– ədliyyə sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı təklifləri, qanun və digər normativ hüquqi aktların layihələrini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə təqdim edir;

– qanunvericiliyə uyğun olaraq icrası məcburi olan əmr və sərəncamlar verir, normativ hüquqi aktları təsdiq edir (imzalayır), onların icrasını təşkil edir və nəzarəti həyata keçirir;

– Nazirliyin vəzifəli şəxslərinin qanunvericiliyə zidd olan qərarlarını ləğv edir;

– Nazirliyi təmsil edir;

– Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumları ilə münasibətlərdə Nazirliyi təmsil edir, verilmiş səlahiyyətlər daxilində müvafiq beynəlxalq sənədləri, o cümlədən beynəlxalq təşkilatlarla hüquqi yardım haqqında beynəlxalq müqavilələri imzalayır;

– ədliyyə sisteminin inkişafı sahəsində göstərdikləri səmərəli əməkdaşlığa və verdikləri töhfələrə görə Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumlarının, habelə beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini və ölkə vətəndaşlarını fəxri fərman və xatirə nişanı ilə təltif edir;

– qanuna uyğun olaraq “Ədliyyə sahəsində fərqlənməyə görə” Azərbaycan Respublikasının medalı ilə təltif edir;

– Nazirliyin işçilərinin ümumi say tərkibi və strukturu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təkliflər verir;

– öz səlahiyyətləri daxilində korrupsiyaya qarşı tədbirlər görür, maraqların toqquşması hallarının yaranması və vəzifəli şəxslərin maraqların toqquşması şəraitində vəzifələrini icra etmələrinin qarşısını alır;

– ədliyyə orqanları işçilərinə xüsusi rütbələr və ixtisas dərəcələri verir, ali xüsusi rütbələr verilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdimat verir;

– Ali Məhkəmənin Plenumunun iclaslarında iştirak edir və s.

Ədliyyə Nazirliyində nazirdən (kollegiyanın sədri), onun müavinlərindən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə nazirindən və Nazirliyin digər rəhbər işçilərindən ibarət kollegiya yaradılır. Kollegiyanın üzvlərinin sayı və tərkibi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilir.

Kollegiyanın iclaslarında ədliyyə orqanlarının fəaliyyətinin əsas istiqamətləri, icra intizamının vəziyyəti, kadr məsələləri, normativ hüquqi aktların layihələri müzakirə edilir, digər mühüm məsələlərə baxılır və müvafiq qərarlar qəbul edilir. Nazirliyin kollegiyasının iclasları onun üzvlərinin yarısından çoxu iştirak etdikdə səlahiyyətlidir. Nazirliyin kollegiyasının qərarları onun üzvlərinin sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Nazirliyin kollegiyasının qərarı qəbul edilərkən səs bərabər olarsa, kollegiyanın sədrinin səsi həlledici hesab edilir. Nazirliyin kollegiyasının qərarları protokolla rəsmiləşdirilir və nazir tərəfindən təsdiq edilir. Kollegiyanın iclasları nazir tərəfindən mütəmadi olaraq çağırılır və kollegiyanın iş qaydasını nazir müəyyənləşdirir.

Nazirliyin kollegiyasının üzvləri və nazir arasında fikir ayrılığı yarandığı hallarda, nazir bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verərək öz qərarını həyata keçirir. Nazirliyin kollegiyasının üzvləri şəxsi fikirlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə çatdırmaqla bəslənirlər.

Kollegiyada müzakirə edilən məsələlər üzrə ədliyyə işçiləri üçün icrası məcburi olan qərarlar qəbul edilir. Kollegiyanın qərarlarının icrası üzrə əmrlər verilməlidir. Kollegiya iclaslarına zəruri hallarda digər icra hakimiyyəti orqanlarının və təşkilatların,

habelə qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri dəvət edilə bilərlər.

Sual üzrə qeyd edilməsi yerinə düşər ki, dövlət idarəçilik sisteminin müasirləşdirilməsi və məhkəmə-hüquq islahatları sahəsində həyata keçirilən tədbirlər penitensiar xidmətin və bütövlükdə cəzaların icrası ilə bağlı fəaliyyətin müasir dövrün tələblərinə uyğun qurulmasını və səmərəli idarəetmənin təşkilini zəruri edir. Məhz bu baxımdan “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidenti 10 fevral 2017-ci il tarixdə sərəncam imzalamışdır. Adı çəkilən sərəncam ilə cəmiyyətdən təcridmə ilə əlaqədar olmayan cəzaların icrasına effektiv nəzarətin təşkil edilməsi və bu sahədə idarəetmənin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində Probasiya xidmətinin yaradılması nəzərdə tutulub.

İbtidai istintaq orqanları və məhkəmələr tərəfindən qətimkan tədbirlərinin seçilməsi zamanı həbsin tətbiq edilməsi əsaslarına dair cinayət-prosessual qanunvericiliyin müddəalarına ciddi əməl olunsun, cəzanın və qətimkan tədbirinin məqsədlərinə şəxsi cəmiyyətdən təcrid etmədən nail olmaq üçün alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi məsləsi də sərəncamda öz əksini tapmışdır.

İkinci suala yekun vuraraq qeyd etmək lazımdır ki, Ədliyyə Nazirliyi çox profilli mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Bu onun sosial-siyasi təyinatlı olması ilə izah olunur. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, ədliyyə sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən, hüquq-mühafizə orqanı statusu olan mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Ədliyyə Nazirliyində nazirdən (kollegiyanın sədri), onun müavinlərindən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə nazirindən və Nazirliyin digər rəhbər işçilərindən ibarət kollegiya yaradılır. Kollegiyanın üzvlərinin sayı və tərkibi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilir.

Sual 3. Ədliyyə orqanlarında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtləri

Ədliyyə orqanlarında, idarələrində və təşkilatlarında, penitensiar xidmətdə qulluq keçmə qaydaları və şərtləri, habelə bu orqanların işçilərinin hüquqi vəziyyətinin əsasları “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikası 26 may 2006-cı il tarixli Qanunu ilə tənzimlənir (26 iyul 2006-cı ildən qüvvəyə minmişdir).

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 avqust 2006-cı il tarixli Fərmanına əsasən, ədliyyə sistemində yüksək peşəkar kadr korpusunun formalaşdırılması, ədliyyə orqanları işçilərinin peşə təhsili və hazırlanması sisteminin təkmilləşdirilməsi, işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, ədliyyə orqanlarına qəbulun şəffaf proseduralarla həyata keçirilməsi Ədliyyə Nazirliyinin birbaşa vəzifəsidir.

“Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununun 4.6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul edilmə ilə bağlı müsabiqənin və müsahibənin keçirilməsi qaydaları barədə Ədliyyə Nazirliyinin təklifləri AR Prezidentinə təqdim edilir və bu təkliflər əsasında ədliyyə orqanlarına qəbul qaydaları haqqında Əsasnamə təsdiq edilir. Adıçəkilən Qanunun 4.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunmaq üçün müraciət etmiş şəxslərin sənədlərinin yoxlanılması AR Prezidentinin 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 568 sayılı Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət orqanlarında dövlət qulluğuna qəbul edilən şəxsin dövlət qulluğunda işləməsinin mümkün olub-olmamağının qabaqcadan yoxlanılması qaydaları”na və AR Prezidentinin 2007-ci il tarixli 13 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunmaq üçün namizədlərlə müsabiqənin və müsahibənin keçirilməsi qaydaları haqqında” Əsasnaməyə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Ədliyyə orqanlarında qulluq dedikdə, Azərbaycan Respublikasının hüquq-mühafizə orqanları sisteminə daxil olan ədliyyə orqanlarının qanunvericilikdə nəzərdə tutulan fəaliyyət istiqamətləri üzrə səlahiyyətlərini həyata keçirən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının dövlət qulluğunun xüsusi növü başa düşülür.

Ədliyyə orqanları işçilərinin qulluq keçməsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş ədliyyə orqanlarının fəaliyyət prinsiplərinə əsaslanır. Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmənin hüquqi əsaslarını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsi, “İcra haqqında”, “Dövlət məhkəmə ekspertizası fəaliyyəti haqqında”, “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında”, “Notariat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunları və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları təşkil edir.

Ədliyyə orqanlarında qulluğa qəbul “Dövlət qulluğu haqqında” AR Qanununun vətəndaşların dövlət qulluğuna qəbul edilmək hüququna, qulluğa qəbulun müsabiqə və şəffaflyq əsasında həyata keçirilməsinə, dövlət qulluqçularının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə və dövlət qulluğunun digər prinsiplərinə aid müddəaları nəzərə alınmaqla “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanunu və digər qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir.

İrqiindən, milliyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, sosial mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, yaşayış yerindən, əqidəsindən, həmkarlar ittifaqlarına və ya digər ictimai birliklərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq müvafiq vəzifənin tələblərinə uyğun peşə hazırlığına malik olan və Azərbaycan Respublikasının dövlət dilini sərbəst bilən AR vətəndaşlarının ədliyyə orqanlarında qulluq etmək hüququ vardır.

Ədliyyə orqanlarına aşağıdakı şəxslər qulluğa qəbul edilə bilməzlər:

- ✚ ikili vətəndaşlığı olan şəxslər;
- ✚ digər dövlətlər qarşısında öhdəlikləri olan şəxslər;
- ✚ din xadimləri;
- ✚ fəaliyyət qabiliyyətsizliyi və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmə tərəfindən təsdiq edilmiş, tibbi rəyə əsasən fiziki və əqli qüsurlara görə ədliyyə orqanlarında işləməyə qadir olmayan şəxslər;
- ✚ cinayət törətdiyinə görə əvvəllər məhkum edilmiş, habelə barəsində cinayət işinin icraatına bəraətverici əsaslar olmadan xitam verilmiş şəxslər;
- ✚ məhkəmə, prokurorluq, ədliyyə, digər hüquq-mühafizə və ya başqa dövlət orqanlarında əvvəllər yol verdiyi kobud nöqsanlara və ya qulluqla bir araya sığmayan hərəkətlərə görə bu orqanlardan xaric edilmiş şəxslər.

Qanunla müəyyən olunmuş müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş (qanuni əsaslarla müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan möhlət hüququ olanlar və ya müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan azad edilənlər istisna olmaqla) çağırış yaşlı vətəndaşlar ədliyyə orqanlarında xüsusi rütbələr nəzərdə tutulmuş vəzifələrə qulluğa qəbul edilə bilməzlər.

Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunmaq üçün müraciət etmiş və sənədləri qəbul edilmiş namizədlər aşkarlıq şəraitində şəffaflyq təmin edilməklə müsabiqə və müsahibədən keçirlər. Böyük (baş ədliyyə müşaviri, ədliyyə polkovniki və tibb xidməti polkovniki istisna olmaqla) və orta xüsusi rütbələr nəzərdə tutulan vəzifələrə şəxslər, bir qayda olaraq, müsabiqə əsasında qəbul edilirlər. Müsabiqə ixtisas imtahanından və söhbətdən ibarətdir. Hakim vəzifəsinə namizədlər üçün nəzərdə tutulmuş tədris kurslarını bitirmiş, lakin hakim vəzifəsinə təklif olunmamış şəxslər ədliyyə orqanlarına inzibati vəzifəyə qulluğa müsabiqəsiz qəbul edilirlər. Ali hüquqi təhsil tələb olunmayan böyük və orta xüsusi rütbələr nəzərdə tutulmuş vəzifələrə, həmçinin sırası və kiçik rəis heyəti vəzifələrinə şəxslər müsabiqə əsasında qəbul edilirlər. Müsabiqənin və müsahibənin keçirilməsi qaydaları Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir.

İlk dəfə Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul olunmaq üçün müsahibədən keçmiş namizədlər Ədliyyə Akademiyasının tədris elm müəssisəsində icbari təlimə cəlb edilirlər. Bu təlimi müvəffəqiyyətlə bitirmiş namizədlər ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul edilirlər.

Dövlət notariusu vəzifəsinə, tədris və məhkəmə ekspertizası idarələrinə qəbul qaydaları müvafiq qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir.

Ədliyyə orqanlarına qulluğa qəbul ədliyyə naziri tərəfindən və ya onun müvafiq səlahiyyət verdiyi vəzifəli şəxslərin əmrləri ilə rəsmiləşdirilir və əmrin surəti imza etdirilməklə həmin gün işçiyə verilir.

İlk dəfə ədliyyə orqanlarına qəbul edilən şəxslər üçün, bir qayda olaraq, bir illik stajorluq müddəti müəyyən edilir. Stajorluq müddəti bitdikdən sonra stajor barəsində müsbət rəy olduğu halda onun altı aylıq sınaq müddəti ilə vəzifəyə təyin edilməsi məsələsi həll olunur. Sınaq müddəti başa çatdıqdan sonra attestasiyadan müvəffəqiyyətlə keçmiş işçi müvafiq vəzifəyə təyin olunmaqla ədliyyə orqanlarında daimi qulluğa qəbul edilir. Stajorluq müddəti bitdikdən sonra stajor barəsində müsbət rəy olmadıqda, o, sınaq müddəti ilə vəzifəyə təyin edilmir, sınaq müddətlərində attestasiyadan keçməmiş işçi isə daimi qulluğa qəbul edilmir.

Ədliyyə orqanlarında qulluğa qəbul zamanı rəhbər vəzifəyə təyin olunan, elmlər namizədi və ya elmlər doktoru elmi dərəcəsi olan, hakim vəzifəsinə namizədlər üçün nəzərdə tutulmuş tədris kurslarını bitirmiş, lakin hakim vəzifəsinə təklif olunmamış şəxslər üçün, habelə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hallarda stajorluq və sınaq müddəti müəyyən edilmir. Ədliyyə orqanları işçisinin təcrübə, yenidən hazırlanma və ixtisasartırma keçməsi vaxtı, habelə stajorluq və sınaq müddətləri ədliyyə orqanlarında iş stajına hesablanır, qulluq illərinə görə əlavələr və pensiya təyin olunarkən nəzərə alınır.

Ədliyyə orqanlarının işçisi heç bir seçkili və ya digər təyinatlı vəzifələr tuta bilməz, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyətindən başqa heç bir sahibkarlıq, kommersiya və digər ödənişli fəaliyyətlə, həmçinin siyasi fəaliyyətlə məşğul ola və siyasi partiyalara üzv ola bilməz.

Ədliyyə orqanları işçilərinə aşağıdakıları etməyə qadağa edilir:

- “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” AR Qanununun 9-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş korrupsiya hüquqpozmaları və korrupsiyaya şərait yaradan hüquqpozmaları törətməyə;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallardan başqa dövlət orqanının və ya yerli özünüidarə orqanının işləri üzrə üçüncü şəxslərin vəkili olmağa;
- işdən və ya pensiyaya çıxdıqdan sonra AR-ın qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində öz qulluq fəaliyyətinə aid olan və dövlət sirri və ya qanunla mühafizə edilən digər sirr olan məsələlər barədə informasiyadan üçüncü şəxslərin xeyrinə istifadə etməyə;
- işlədiyi ədliyyə orqanı rəhbərinə bildirmədən xarici ölkənin vəsaiti hesabına xaricə getməyə;
- tətillərdə və dövlət orqanlarının işini pozan digər hərəkətlərdə iştirak etməyə;
- dini təbliğ etmək üçün ədliyyə işçisinin statusundan istifadə etməyə və ədliyyə orqanlarının tabeliyindəki obyektlərdə dini mərasimlərin keçirilməsinə rəsmi xarakter verməyə.

Xidməti vəzifələrinin nümunəvi icrasına, uzun müddətli qüsursuz fəaliyyətinə və digər xidmətlərinə görə ədliyyə orqanları işçisinə aşağıdakı həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq oluna bilər:

- ✚ təşəkkür;
- ✚ pul mükafatı;
- ✚ qiymətli hədiyyə ilə mükafatlandırma;
- ✚ əvvəllər verilmiş intizam tənbehinin vaxtından əvvəl götürülməsi;
- ✚ fəxri fərman ilə təltif edilmə;
- ✚ növbədən kənar və ya vaxtından əvvəl xüsusi rütbə verilməsi;
- ✚ fəxri döş nişanı ilə təltif edilmə;
- ✚ fəxri medalla təltif edilmə;
- ✚ digər həvəsləndirmə vasitələri ilə mükafatlandırma.

Ədliyyə orqanlarının işçiləri xüsusi xidmətlərinə görə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada orden və medallar və fəxri adlar ilə təltif olunmaq üçün təqdim oluna bilərlər.

Həvəsləndirmə tədbirlərinin tətbiqi AR ədliyyə naziri və ya onun müvafiq səlahiyyətlər verdiyi vəzifəli şəxslər tərəfindən həyata keçirilir. Həvəsləndirmə tədbiri əmrə rəsmiləşdirilir və əmr işçinin şəxsi işinə əlavə olunur (penitensiar və tibb xidmətlərinin əməkdaşları üçün həvəsləndirmə tədbirləri barədə qeydlər onların şəxsi işlərinin xidməti vəzifələrinə yazılır). Əmr verildikdən sonra 3 gün ərzində həmin şəxsə elan olunur.

Ədliyyə orqanları işçisinin məsuliyyətə cəlb edilməsi, onun hüquqazidd hərəkətləri nəticəsində vurulmuş ziyanın ödənilməsi qaydası qanunvericilik ilə müəyyən edilir. Ədliyyə orqanlarının işçisi “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununun 10 və 11-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş tələbləri pozduqda, yəni qanunla ona həvalə edilmiş vəzifələri yerinə yetirmədikdə və ya ədliyyə orqanlarında qulluqla bir araya sığmayan fəaliyyətlə məşğul olduqda, habelə “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” AR Qanununun 5.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş maliyyə xarakterli tələblərə əməl etmədikdə və ya həmin Qanunun 9-cu maddəsində göstərilən hüquqpozmaları törətdikdə (onlar inzibati və ya cinayət məsuliyyəti yaratmadıqda) onun barəsində aşağıdakı intizam tənbehlərindən biri tətbiq oluna bilər:

- ✚ irad tutma;
- ✚ töhmət;
- ✚ şiddətli töhmət;
- ✚ tutduğu vəzifəyə tam uyğun olmaması barədə xəbərdarlıq;
- ✚ aşağı vəzifəyə keçirmə;
- ✚ xüsusi rütbənin bir pillə aşağı salınması;
- ✚ vəzifədən azad etmə;
- ✚ ədliyyə orqanlarından xaric etmə;
- ✚ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada xüsusi rütbədən məhrum edilməklə ədliyyə orqanlarından xaric etmə.

Ədliyyə orqanlarından xaric etmə intizam tənbehi nisbətən ağır cəza hesab edildiyindən, o yalnız vəzifələrin icrası zamanı kobud və ya mütəmadi olaraq yol verilmiş qanun pozuntulara və ya “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununun 11-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş ədliyyə orqanlarında qulluqla bir araya

sıgmayan hərəkətlərə görə tətbiq edilə bilər. Ən ağır intizam tənbehi hesab edilən xüsusi rütbədən məhrum edilməklə ədliyyə orqanlarından xaricətmə cəzası isə yalnız müstəsna hallarda, cinayət törətdiyinə görə ədliyyə orqanının işçisi barədə məhkəmənin ittiham hökmü qanuni qüvvəyə mindikdə tətbiq edilə bilər.

Ədliyyə orqanlarının işçisi intizam məsuliyyətinə cəlb edilərkən onun xidməti və şəxsi keyfiyyətləri, törədilən xətanın xarakteri, törədilməsi şəraiti və digər hallar nəzərə alınır.

Xidməti intizamı pozduğuna görə ədliyyə orqanları işçisinin xüsusi rütbəsi (ədliyyə sıravisi, tibb xidməti sıravisi, ədliyyə kiçik leytenantı, tibb xidməti kiçik leytenantı, III dərəcəli ədliyyə qulluqçusu və ali xüsusi rütbələr istisna olmaqla) bir pillə aşağı salına bilər. Yuxarıda göstərilmiş intizam tənbehlərindən hər hansı biri tətbiq olunmadan, işçiyə şifahi və ya yazılı qaydada xəbərdarlıq edilə bilər. Xəbərdarlıq intizam tənbehi sayılmır.

İntizam tənbehlərinin tətbiqi ədliyyə naziri (Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə naziri) və ya onun müvafiq səlahiyyətlər verdiyi vəzifəli şəxslər tərəfindən həyata keçirilir. Yuxarıda sadalanan intizam tənbehinin tətbiqinə əsaslar olduqda ədliyyə orqanının rəhbəri tərəfindən araşdırma aparılır, işçidən yazılı izahat alınır. Zərurət olduqda ədliyyə orqanının rəhbəri xidməti yoxlama təyin edir. Xidməti yoxlamamanın aparılması qaydası ədliyyə naziri (Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə naziri) tərəfindən müəyyən edilir.

İntizam tənbehi onun verilməsinə əsaslar aşkar edildiyi gündən iki ay keçənədək verilə bilər. Ədliyyə orqanları işçisinin məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu, əmək qabiliyyətini müvəqqəti itirdiyi, habelə barəsində xidməti yoxlama və ya cinayət işinin istintaqı aparıldığı vaxt həmin müddətə daxil edilmir. İntizam tənbehinin tətbiqinə əsas yaradan eyni bir əmələ görə yalnız bir intizam tənbehi verilə bilər. İntizam tənbehinin tətbiqinə əsas yaradan əməl törədildiyi gündən bir il keçdikdən sonra ədliyyə orqanları işçisinə intizam tənbehi verilə bilməz.

İrad tutma, töhmət və şiddətli töhmət intizam tənbehi verildiyi gündən bir il müddətində qüvvədə olur.

Ədliyyə orqanları işçisinə hər hansı bir həvəsləndirmə tədbiri tətbiq etmək üçün əsas olduqda verilmiş intizam tənbehi vaxtından əvvəl götürülə bilər.

Ədliyyə orqanlarının işçisi intizam tənbehi tətbiq edilməsi barədə əmrədən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada yuxarı orqanın rəhbərinə və ya məhkəməyə şikayət verə bilər. Belə şikayətlərə yuxarı orqanın rəhbəri tərəfindən bir ay müddətində baxılmalı və nəticəsi barədə müvafiq qərar qəbul edilməlidir.

Ədliyyə orqanları işçiləri ədliyyə qurumlarının fəaliyyət istiqamətlərindən asılı olaraq aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirməlidir:

- qanunvericiliyi və Ədliyyə Nazirliyinin (Naxçıvan Muxtar Respublikasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi) qəbul etdiyi normativ hüquqi aktları həyata keçirmək;
- rəhbərlərin öz səlahiyyətləri hüdunda verdikləri əmrləri, sərəncamları və göstərişləri yerinə yetirmək;

- başqa ədliyyə işçilərinin işini çətinləşdirən, yaxud ədliyyə orqanlarının nüfuzunu aşağı sala biləcək hərəkətlərə yol verməmək;
- vətəndaşların, müəssisə, idarə və təşkilatların müraciətlərinə vaxtında baxmaq və öz səlahiyyətləri hüddudunda onları qərəzsiz həll etmək;
- lazım gəldikdə öz ixtisası hüddudunda ədliyyə orqanının rəhbərinin göstərişi ilə əlavə iş görmək;
- dövlət sirrini və qanunla mühafizə edilən digər sirri həmişə, o cümlədən işdən çıxdıqdan və ya pensiyaya getdikdən sonra da saxlamaq;
- vəzifə borcunun yerinə yetirilməsi vaxtı daxil olan və vətəndaşların şəxsi və ailə həyatı, şərəfi və ləyaqəti ilə bağlı məlumatları gizli saxlamalı və qanunla nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, belə məlumatların verilməsini tələb etməmək;
- qulluq etdiyi ədliyyə orqanının rəhbərinə hər il öz gəlirləri və əmlak vəziyyəti haqqında qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada maliyyə xarakterli məlumatları təqdim etmək;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada müvəqqəti olaraq başqa yaşayış yerinə keçmək, başqa yerdə işləmək və ya başqa vəzifələri icra etmək;
- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada öz fiziki və əqli qabiliyyətinin və ya tapşırılan funksiyaların icrasına yararlı olmasının müəyyən edilməsi üçün tibbi komissiyalarda müayinədən keçmək;
- etik davranış və intizam qaydalarına əməl etmək.
- Ədliyyə orqanları işçiləri onların qarşısında duran yuxarıda sadalanan vəzifələri həyata keçirmək üçün aşağıdakı əsas hüquqlara malikdirlər:
  - vəzifə borcunu yerinə yetirmək üçün dövlət orqanlarından, ictimai birliklərdən, müəssisə, idarə və təşkilatlardan müəyyən edilmiş qaydada zəruri informasiya və materiallar tələb etmək və almaq;
  - ədliyyə orqanlarına işə götürmək və işdən azad etmək hüququna malik olan vəzifəli şəxsdən öz qulluq vəzifələrinin yazılı surətdə təsbit edilməsini və onların icrası üçün şərait yaradılması barədə müraciət etmək;
  - əmək haqqı almaq;
  - ixtisasının artması və qulluq vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə münasibəti nəzərə alınmaqla qulluqda irəli çəkilmək və ya əmək haqqı məbləğinin artırılması iddiasında olmaq;
  - elmi və yaradıcılıq fəaliyyəti ilə, habelə işlədiyi ədliyyə orqanı rəhbərinin icazəsi ilə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq;
    - əmanətlərdən (depozitlərdən), qiymətli kağızlardan, rentadan və icarədən gəlir götürmək;
  - öz şəxsi işinin bütün materialları ilə, şəxsi işə tikilməli olan rəylər və digər sənədlərlə tanış olmaq, habelə öz izahatlarının şəxsi işə əlavə edilməsini tələb etmək;
  - müvafiq orqanlarda və məhkəmədə öz qanuni hüquqlarını və mənafeyini müdafiə etmək;

- həmkarlar ittifaqlarında birləşmək;
- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada dövlət vəsaiti hesabına təhsil almaq və müvafiq təlim keçmək, habelə təhsil məqsədi ilə məzuniyyət almaq;
- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada məzuniyyətlər, özünün əlilliyi ilə əlaqədar pensiyalar və müavinətlər almaq.

Ədliyyə orqanları işçilərinə xüsusi rütbələrin verilməsi qaydası 26 may 2006-cı il tarixli “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununun 21-ci maddəsi ilə tənzimlənir. Həmin maddədə əks etdirilən müddəalara əsasən, xüsusi rütbələr fərdi qaydada, təhsili, olduqları xüsusi rütbədə qulluq müddəti və əmək stajı, tutduqları vəzifədə xüsusi rütbə hədləri, həmçinin qanunla nəzərdə tutulan digər şərtlər nəzərə alınmaqla verilir.

Ali, böyük və orta xüsusi rütbələr, bir qayda olaraq, ali hüquq təhsili olan işçilərə verilir. Qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda digər ali təhsili olan ədliyyə işçilərinə həmin xüsusi rütbələr tutduqları vəzifəyə uyğun olaraq Ədliyyə Akademiyasının tədris elm müəssisəsində hüquqi biliklərə yiyələndikdən sonra verilir. Sırası və kiçik rəis heyəti vəzifələri üçün müəyyən edilmiş ilk xüsusi rütbələr Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş proqram üzrə xüsusi kursları, eləcə də orta və ya orta ixtisas təhsil müəssisələrini bitirmiş sırası və kiçik rəis heyəti vəzifələrinə təyin edilən şəxslərə verilir.

Tutduqları vəzifəyə və ədliyyə orqanlarında stajına uyğun olaraq ədliyyə orqanlarının işçiləri üçün xüsusi rütbələr müəyyən edilir və hər bir xüsusi rütbədə olmaq üçün aşağıdakı müddətlər müəyyən olunur:

Ali xüsusi rütbələr

- həqiqi dövlət ədliyyə müşaviri;
- I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri, ədliyyə general-polkovniki;
- II dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri, ədliyyə general-leytenantı;
- III dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri, ədliyyə general-mayoru;

Böyük xüsusi rütbələr

- baş ədliyyə müşaviri, ədliyyə polkovniki;
- ədliyyə müşaviri, ədliyyə polkovnik-leytenantı - 5 il;
- kiçik ədliyyə müşaviri, ədliyyə mayoru - 4 il;

Orta xüsusi rütbələr

- I dərəcəli ədliyyə qulluqçusu, ədliyyə kapitanı - 3 il;
- II dərəcəli ədliyyə qulluqçusu, ədliyyə baş leytenantı - 3 il;
- III dərəcəli ədliyyə qulluqçusu, ədliyyə leytenantı - 2 il.

Ali xüsusi rütbələrdə, habelə baş ədliyyə müşaviri, ədliyyə polkovniki, tibb xidməti polkovniki, ədliyyə baş giziri, tibb xidməti baş giziri, ədliyyə sırası və tibb xidməti sırası xüsusi rütbəsində olma müddəti müəyyən edilmir.

Ali xüsusi rütbələr AR Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 24-cü bəndinə uyğun olaraq AR Prezidenti tərəfindən verilir. Ədliyyə orqanlarının müvafiq vəzifələrinin və bu vəzifələrə uyğun xüsusi rütbələrin siyahısı AR Prezidenti tərəfindən

təsdiq edilir. Digər xüsusi rütbələr ədliyyə nazirinin təsdiq etdiyi vəzifələrin və bu vəzifələrə uyğun xüsusi rütbələrin siyahısına uyğun olaraq ədliyyə işçilərinə verilir.

Ədliyyə orqanlarının işçilərinin xüsusi rütbələri AR DİN-in, AR MTN-in və AR DGK-in işçilərinə və prokurorluq işçilərinə verilən xüsusi rütbələrə, penitensiar və tibb xidmətlərinin sırası və rəis heyətinin xüsusi rütbələri Silahlı Qüvvələrin hərbi qulluqçularının hərbi rütbələrinə bərabər tutulur.

Ədliyyə işçisi “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununda nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, digər heç bir halda vəzifə səlahiyyətlərinin icrasından kənarlaşdırıla, ədliyyə orqanlarından xaric edilə və onun qulluq keçməsinə xitam verilə bilməz. Qanunla səlahiyyət verilmiş şəxslərdən başqa ədliyyə orqanları işçisinin qanuni fəaliyyətinə məhdudiyət qoyulması, təsir və müdaxilə edilməsi yolverilməzdir.

Penitensiar xidmətin əməkdaşları və onların ailə üzvləri barədə məlumatların məxfiliyinin qorunması üçün Ədliyyə Nazirliyinin qərarı ilə rabitə sorğu xidmətinə və ya digər məlumat-sorğu xidmətlərinə bu şəxslərin telefon nömrələri, yaşayış yeri barəsində və ya hər hansı digər məlumatların verilməsi müvəqqəti və ya daimi olaraq qadağan edilə bilər. Penitensiar xidmətin əməkdaşlarının xidmət keçməsi haqqında məlumatlar yalnız penitensiar orqanın rəhbərinin icazəsi ilə verilə bilər.

Ədliyyə orqanları işçilərinin həyatı və sağlamlığı dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına “Məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları işçilərinin dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında” AR Qanununa uyğun olaraq məcburi sığorta edilir.

Ədliyyə orqanlarının işçiləri (pensiyaya çıxmış işçilər də daxil olmaqla) və onların ailə üzvləri pulsuz dövlət tibb xidməti ilə təmin olunurlar. Ədliyyə orqanları işçilərinin müalicə olunmaları ilə əlaqədar ildə bir dəfə onlara iki aylıq əmək haqqı həcmində birdəfəlik müavinət verilir. Ədliyyə orqanlarının işçiləri hər il məzuniyyətə çıxarkən onlara iki aylıq əmək haqqı həcmində müavinət ödənilir.

Mənzil növbəsinə dayanmış ədliyyə orqanlarının işçisi xidməti fəaliyyət zamanı vəfat etdikdə onun ailəsinin mənzil almaq hüququ saxlanılır.

Xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar həlak olmuş (vəfat etmiş) və ya qulluğun davam etdirilməsinə imkan verməyən xəstəliyə tutulmuş, xəsarət (yaralanma, travma, kontuziya) almış və əmlakına zərər vurulmuş ədliyyə orqanlarının işçilərinə və ya onların ailə üzvlərinə birdəfəlik müavinətin verilməsi və maddi zərərin ödənilməsi “Məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları işçilərinin dövlət müdafiəsi haqqında” AR Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir. Başqa yerə daimi işə keçirilmiş ədliyyə orqanı işçisinin və onun ailə üzvlərinin yeni qulluq keçmə yerinə köçməsi pulu və birdəfəlik kompensasiya dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına Ədliyyə Nazirliyi (Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ödənilir.

Penitensiar və tibb xidmətlərinin işçilərinə və məhkəmə icraçılarına Azərbaycan Respublikasının ərazisində ictimai nəqliyyatın bütün növlərindən (taksidən və şəhərlərarası nəqliyyatdan başqa) istifadə edilməsi ilə əlaqədar Ədliyyə Nazirliyi (Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi) tərəfindən müəyyən edilmiş miqdarda kompensasiya ödənilir.

Yaş həddinə çatanadək ədliyyə orqanlarında xüsusi rütbələr nəzərdə tutulmuş vəzifələrdə azı 25 il qulluq etmiş işçilər «Əmək pensiyaları haqqında» AR Qanununa uyğun olaraq pensiya hüququna malikdirlər və onların qulluq keçməsinə öz xahişləri ilə xitam verilə bilər.

Pensiyaya çıxması, struktur və ştat dəyişiklikləri, habelə “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” AR Qanununun 23.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda - xidməti vəzifələrin icrası ilə əlaqədar həlak olma (vəfat etmə) və ya qulluğun davam etdirilməsinə imkan verməyən xəstəliyə tutulma, xəsarət (yaralanma, travma, kontuziya) alma və əmlakına zərər vurulma hallarından başqa səhhəti və əlil olması ilə bağlı ədliyyə orqanlarında qulluq keçməsinə xitam verilmiş ədliyyə orqanlarının işçisinə vəzifə maaşının 6 misli məbləğində birdəfəlik müavinət verilir. Pensiyaya çıxması ilə əlaqədar verilmiş müavinətdən vergi tutulmur.

Ədliyyə orqanlarında qulluq etmiş şəxslərin, ədliyyə işçilərinin və onların ailə üzvlərinin pensiya təminatı «Əmək pensiyaları haqqında» AR Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir. Ədliyyə orqanlarında 25 il qulluq etmiş, həmin orqanlarda qulluğunu davam etdirən ədliyyə orqanlarının işçisinə aylıq əmək haqqı ilə yanaşı, müvafiq qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məbləğdə pensiya ödənilir.

Ədliyyə orqanlarının işçilərinə və onların ailə üzvlərinə tibbi xidmətin göstərilməsi AR Ədliyyə Nazirliyinin tibbi xidməti tərəfindən həyata keçirilir.

Ədliyyə orqanları işçilərinin əmək haqqı vəzifə maaşından, xüsusi rütbələrə, qulluq illərinə, elmi dərəcəyə görə əlavələrdən və qanunvericiliklə nəzərdə tutulan digər ödənişlərdən ibarətdir.

Ədliyyə orqanları işçilərinin vəzifə maaşının məbləği Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir. Ədliyyə orqanlarının işçiləri üçün elmi dərəcəyə görə əlavələrin miqdarı AR NK tərəfindən müəyyən edilir.

Ədliyyə orqanlarının işçilərinə bu orqanlarda qulluq stajına görə AR daxili işlər orqanlarının əməkdaşlarına fasiləsiz xidmət illərinə görə ödənilən haqqının məbləğlərinə və hesablanması qaydasına uyğun olaraq əlavə haqq verilir.

Ədliyyə orqanları işçilərinin əməyinin ödənilməsi üçün nəzərdə tutulmuş vəsaitlər hüdudunda işçilərə qulluqda fərqləndiklərinə, xüsusi əhəmiyyətli işləri keyfiyyətlə yerinə yetirdiklərinə görə AR Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən vəzifə maaşlarının 25 % dən çox olmamaq şərti ilə əlavələr təyin edilə bilər. Ədliyyə orqanları bütün işçilərinin mükafatlandırılması məqsədi ilə hər il növbəti il üçün təsdiq olunan dövlət büdcəsində bu orqanlarda müəyyən olunmuş aylıq əmək haqqı fondunun (vəzifə maaşına əlavələr istisna olmaqla) 3 misli həcmində əlavə vəsaitlər nəzərdə tutulur.

Ədliyyə orqanları işçilərinin qulluq illərinin hesablanması və bununla əlaqədar onlara əlavə haqqının verilməsi qaydası AR NK-ın 29 may 2008-ci il tarixli 123 №-li qərarı ilə müəyyən edilir.

Azərbaycan Respublikasının normativ-hüquqi aktları ilə ədliyyə, digər hüquq-mühafizə və hərbi orqanlarında qulluq (xidmət) illərinin güzəştli şərtlərlə hesablanması göstərilən halları ədliyyə orqanlarında qulluq illərinə görə əlavələrin ödənilməsi üçün qulluq illərinin hesablanmasında nəzərə alınır.

Qulluq illərinə görə əlavə haqqının hesablanması və verilməsi qaydası da AR NK-ın 2008-ci il 29 may tarixli 123 №-li qərarı ilə təsdiq edilən “Ədliyyə orqanları işçilərinin qulluq illərinin hesablanması və bununla əlaqədar onlara əlavə haqqının verilməsi Qaydası” ilə tənzimlənir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş siyahıda göstərilən ədliyyə orqanları işçilərinin ayrı-ayrı kateqoriyalarına xidməti vəzifələrini yerinə yetirərkən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və hallarda xidməti silah saxlamaq, gəzdirmək və təyinatı üzrə tətbiq etmək hüququ verilir.

Nəticə

Mühazirəyə nəticə olaraq bildiririk ki, ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi haqqında hüquqi biliklərin əldə edilməsi nəticəsində dövlətin bu sahədə idarə olunması haqqında baza biliklərə sahib oldunuz.

“Ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsi” mövzusunun birinci sualında dövlət idarəetməsinin sahələrindən biri olan ədliyyə sahəsində idarəetmənin anlayışı, onun hüquqi təbiəti və təşkilati-hüquqi formaları haqqında məlumatlar əldə etdiniz.

Mühazirənin ikinci sualında ədliyyə sahəsində dövlət idarəetməsinin bilavasitə qanunauyğun şəkildə həyata keçirilməsini və bu orqanın idarə olunmasını bilavasitə Ədliyyə Nazirliyinə həvalə olunmasını qeyd etdik.

Mövzunun üçüncü sualında dövlətin ədliyyə sahəsində siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtlərinə dair normativ tənzimlənmə haqqında məlumatlar verildi.

Mühazirə materialları vasitəsilə ədalət mühakiməsi ilə həyata keçirilən məhkəmə hakimiyyəti, notariat hərəkətləri aparmağa müvəkkil edilmiş şəxslər - notariat və vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının qeydiyyatını həyata keçirən vətəndaşlıq vəziyyətinin qeydiyyatı orqanları haqqında hüquqi biliklər sizlərə təqdim edildi.

Nəzərə almağınız vacibdir ki, bütün sahələrdə olduğu kimi ədliyyə sahəsində də islahatlar davam etdirilir. Belə ki, dövlət idarəçilik sisteminin müasirləşdirilməsi və məhkəmə-hüquq islahatları sahəsində həyata keçirilən tədbirlər penitensiar xidmətin və bütövlükdə cəzaların icrası ilə bağlı fəaliyyətin müasir dövrün tələblərinə uyğun qurulmasını və səmərəli idarəetmənin təşkilini zəruri edir.